

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญ ทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย คือ การประชุมชาวพุทธนานาชาติ ณ ศูนย์ประชุมองค์การสหประชาชาติ ประจำภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ได้มีมติให้ "พุทธมณฑล" เป็นศูนย์กลางแห่งพุทธศาสนาโลกโดยการประสานงานและผลักดันของ พระ ธรรมโกศาจารย์ (พระพรหมบัณฑิต) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งท่านได้เข้าชี้แจงต่อที่ประชุมมหาเถรสมาคมว่า พุทธมณฑล จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการประสานงานของเครือข่ายชาวพุทธทั่วโลก เป็นศูนย์กลางการศึกษา ปฏิบัติธรรม และศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้พระพุทธศาสนา โดยประเทศสมาชิกทั่วโลกจะรวบรวมข้อมูลสำคัญมาจัดเก็บไว้ที่ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศของพุทธมณฑล ซึ่งชาวพุทธทั่วโลกสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้โดยสะดวก^๑ นับเป็นความภาคภูมิใจสำหรับประเทศไทยที่ได้รับเกียรติดังกล่าว

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศพระพุทธศาสนา คือ มีประชากรนับถือพุทธศาสนาเถรวาทถึงร้อยละ ๙๔^๒ ของจำนวนประชากรทั้งหมด ทั้งยังเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และศูนย์กลางพุทธศาสนาโลกนั้น ประเทศไทยจะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนการแสดงบทบาททางพระพุทธศาสนา ทั้งด้านการศึกษา การปฏิบัติ และเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนความรู้ทางพระพุทธศาสนา ให้สมกับการได้รับการยกย่องดังกล่าว ซึ่งถือว่าประเทศไทยมีความพร้อมในหลายด้าน เริ่มตั้งแต่การมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ทั้งยังได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากทางภาครัฐและภาคเอกชน อีกทั้งยังมีมหาวิทยาลัยสงฆ์ ๒ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาในประเทศไทยให้มั่นคงอยู่ได้จนถึงปัจจุบันนี้

ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ นี้ ประเทศไทยจะต้องพบกับจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญกับการเข้าสู่สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) หรือ “อาเซียน” ซึ่งเป็นองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกรวมทั้งหมด ๑๐ ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย, กัมพูชา มาเลเซีย, ฟิลิปปินส์, อินโดนีเซีย, สิงคโปร์, บรูไนดารุสซาลาม, ลาว, เวียดนามและพม่า

ประชาคมอาเซียน ถือเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ จะหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว เปรียบเสมือนคนบ้านเดียวกัน อันจะนำไปสู่คุณ

^๑ พระธรรมโกศาจารย์. วิสาขบูชาโลก : ตอนที่ ๓ กว่าจะมีเครือข่ายพันธมิตรทั่วโลก. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.mcu.ac.th/En/articlecontent_desc.php?article_id=617&articlegroup_id=21 [๑ สิงหาคม ๒๕๕๕].

^๒ ปัทมาพร คำโท, เราคืออาเซียน ไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๕), หน้า ๓๐.

ภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมที่มีความก้าวหน้าอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน เพื่อสร้างความเข้มแข็งเพิ่มอำนาจต่อรองขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลกได้ ดังคำขวัญของประชาคมอาเซียนที่ว่า "หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม" (One Vision, One Identity, One Community) ประชาคมอาเซียนจึงถือเป็นโอกาสและความท้าทายของประเทศไทย ที่จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาค เพื่อก้าวสู่ความสามารถในการแข่งขันกับประชาคมโลกต่อไปได้

จากความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศไทยดังกล่าวนั้น แม้อาเซียนจะมุ่งเน้นความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธถึงความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากความร่วมมือด้านอื่นๆ ได้ เสมือนคนบ้านเดียวกันที่สามารถเดินทางไปมาหาสู่ ติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้โดยสะดวก นำมาสู่การถ่ายเทแลกเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งหากพิจารณาแล้ว กลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ถือเป็นการรวมตัวกันที่มีความแตกต่างหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาทางด้านภาษาและศาสนา

การนับถือศาสนา ของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนนั้น มีความหลากหลาย ซึ่งพิจารณาได้จากจำนวนศาสนาที่ประชากรนับถือดังต่อไปนี้ คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาฮินดู ศาสนาซิกข์ ลัทธิเต๋า นับถือผี ไม่ระบุศาสนา และไม่มีศาสนา จากการสำรวจพบว่าประชากรของประชาคมอาเซียนส่วนใหญ่จะนับถือ ศาสนาสำคัญ ๓ ศาสนาด้วยกัน คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ซึ่งศาสนาอิสลามถือเป็นศาสนาที่มีประชากรในประชาคมอาเซียนนับถือมากที่สุด คือ มีประเทศ อินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในโลก ประเทศมาเลเซีย และ บรูไน โดยศาสนาที่นับถือรองลงมาคือ ศาสนาพุทธ เป็นที่นับถือของประชากรในประเทศไทย, พม่า, เวียดนาม, ลาว, กัมพูชา และสิงคโปร์ ซึ่งมีทั้งนิกายเถรวาทและนิกายมหายาน ต่อมาคือ ศาสนาคริสต์ ที่เป็นศาสนาประจำชาติของประเทศฟิลิปปินส์ ที่มีทั้งนิกายโรมันแคธอลิก นิกายโปรเตสแตนต์ และศาสนาอื่นๆ

“เป็นที่น่าสังเกตว่าองค์การหรือสมาคมความร่วมมือระหว่างประเทศระดับภูมิภาค โดยทั่วไปมักจะเป็นการรวมตัวของกลุ่มประเทศที่นับถือศาสนาเดียวกัน เช่น องค์การรัฐอเมริกา (OAS) ซึ่งประเทศสมาชิกนับถือคริสต์ ศาสนา สันนิบาตแห่งรัฐอาหรับ (League of Arab States) หรือสภาความร่วมมือแห่งรัฐอ่าวอาหรับ (GCC) ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม รวมทั้งสหภาพยุโรปที่ทุกประเทศนับถือศาสนาคริสต์ ดังนั้น อาเซียนจึงมีความแตกต่างจากองค์การภูมิภาคอื่นๆ”^๓

จากความหลากหลายทางความเชื่อทางศาสนาดังกล่าว แม้ในกลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนจะสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยมิได้มีความขัดแย้งกันในเรื่องของศาสนามาตั้งแต่อดีต แต่การที่แต่ละประเทศจะเปิดประตูบ้าน ซึ่งถือเป็นเกราะป้องกันตัวเองออกนั้น ต่างจะต้องมีการเตรียมตัวที่จะอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความแตกต่าง เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ประสานความแตกต่างหลากหลายให้เป็นพลัง หล่อหลอมให้เกิดความมีน้ำใจเอื้ออาทร มีความเข้าใจอันดีต่อกันใน

^๓ ประภัสสร เสวิกุล. ๓ ศาสนาใน ๑ ประชาคม. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.komchadluek.net/detail/20120504/129450/> [๑ สิงหาคม ๒๕๕๕].

การสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในสังคมด้วยคุณธรรม เพื่อนำไปสู่การประสานประโยชน์ซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ ดังวัตถุประสงค์ของการรวมตัวกันของประชาคมอาเซียน

การศึกษาวิจัยในการครั้งนี้มุ่ง ศึกษา การเตรียมความพร้อมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เพราะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่จะเกิดกับสังคมไทยความร่วมมือและความเสรีที่เกิดขึ้น อาจถือเป็นโอกาสหรือความเสี่ยงที่ทุกฝ่ายจะต้องทำการศึกษาและหาแนวทางการเตรียมความพร้อม องค์กรทางพระพุทธศาสนาเองก็จะต้องทำการศึกษาถึงโอกาสและความเสี่ยงอันอาจจะเกิดขึ้นนี้ เพื่อนำไปสู่การดำเนินแนวทางการเตรียมความพร้อมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อรับกับความเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้เช่นกัน ดังเช่น เรื่องภาษาที่สอง ที่จะต้องมีการฝึกอบรม ให้ความรู้ทางด้านภาษาแก่บุคคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เนื่องจาก ประเทศไทยจะต้องแสดงศักยภาพความเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก ที่จะเป็นหลักในการประสานงานชาวพุทธทั่วโลกเป็นศูนย์กลางการศึกษาและปฏิบัติธรรม ศูนย์กลางการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของโลกได้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความเป็นมาของประชาคมอาเซียน

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมของพุทธศาสนิกชนไทยสู่ประชาคมอาเซียน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมของพุทธศาสนิกชนไทยสู่ประชาคมอาเซียน

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัย “วิเคราะห์การเตรียมความพร้อมของพุทธศาสนิกชนไทยสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ประกอบด้วยเอกสารงานวิจัย บทความ หนังสือ ตำรา บันทึก จากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาสนับสนุนในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๔.๑ **ประชาคมอาเซียน** หมายถึง สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) ประเทศสมาชิกอาเซียน หมายถึง ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ๑๐ ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย, มาเลเซีย, สาธารณรัฐฟิลิปปินส์, สาธารณรัฐสิงคโปร์, ราชอาณาจักรไทย, บรูไนดารุสซาลาม, สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, สหภาพพม่าและราชอาณาจักรกัมพูชา

๑.๔.๒ **พุทธศาสนิกชนไทย** หมายถึง องค์กรที่เป็นตัวแทนของพุทธศาสนิกชนไทย ได้แก่

๑. **ภาครัฐ** หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่มีความเกี่ยวข้องในการกำกับดูแลพระพุทธศาสนา ๒ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

๒. **องค์กรสงฆ์** หมายถึง มหาวิทยาลัยสงฆ์ ๒ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๓. ภาคเอกชน หมายถึง องค์กรที่ ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุนพระพุทธศาสนา ซึ่งมีได้ดูแลโดยรัฐบาล ในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาองค์กร ๒ แห่งคือ มูลนิธิพุทธอุทยาน และชมรมกัลยาณธรรม

๑.๔.๓ การเตรียมความพร้อม หมายถึง การดำเนินการเพื่อสร้างความพร้อมในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง วิเคราะห์การเตรียมความพร้อมของพุทธศาสนิกชนไทยสู่ประชาคมอาเซียน ครั้งนี้ มีเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑.๕.๑ เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จากหนังสือเรื่อง “การบรรยายทางวิชาการเพื่อสร้างความตระหนัก เรื่องการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน นายวิวัฒน์ ศรีวิหค (อธิบดีกรมอาเซียน) ได้กล่าวสรุปสาระสำคัญจากการบรรยาย เรื่อง การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ค.ศ. ๒๐๑๕ ไว้ว่า เรื่องการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนปี ๒๐๑๕ เป็นเรื่องที่บางคนรู้สึกตกใจเหมือนกับเป็นเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วนเมื่อวานนี้ แต่ในความเป็นจริง มีการดำเนินการมาเป็นลำดับอยู่นานแล้ว เพียงแต่ไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควร และการที่ไม่ให้ความสนใจนี้มิใช่เกิดขึ้นในเฉพาะประเทศไทย หากแต่เกิดขึ้นในประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ เพียงแต่อาเซียนกับประเทศไทยมีความสัมพันธ์ในลักษณะพิเศษ เพราะสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทย โดยปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ ที่พระราชวังสราญรมย์หรือกระทรวงต่างประเทศเดิม ในสมัยพันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันต์ เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศของไทย มีประเทศสมาชิกผู้ก่อตั้ง ๕ ประเทศ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และประเทศไทย โดยมีจุดประสงค์ในการรวมตัวเริ่มแรกเพื่อความมั่นคงในภูมิภาคที่ต้องการจัดป้องกันภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์โดยตรง ต่อมาได้มีประเทศต่างๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มเติมได้แก่ บรูไน ดารุสซาราม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ตามลำดับ^๔

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวในหนังสือ “แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ สู่ประชาคมอาเซียน ” มีเนื้อหาว่า คำว่า “ASEAN” เป็นคำย่อมาจาก “Association of Southeast Asian Nations” แปลเป็นภาษาไทยอย่างเป็นทางการโดยกระทรวงการต่างประเทศของไทย ว่า “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” เป็นที่มาของชื่อ “ASEAN” ปรากฏในคำประกาศปฏิญญาอาเซียน ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ว่า “รัฐมนตรีแห่งสภาเพริเชียติยมหานครเมือง /รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย รองนายกรัฐมนตรีแห่งมาเลเซีย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฟิลิปปินส์

^๔ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, การบรรยายทางวิชาการเพื่อสร้างความตระหนัก เรื่องการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน , พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑๑ - ๑๒

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสิงคโปร์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทย ประกาศ ณ ที่นี้ ให้ก่อตั้งสมาคมเพื่อความร่วมมือแห่งภูมิภาคสำหรับประเทศแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยให้ใช้ชื่อว่า Association of Southeast Asian Nations (ASEAN)” และคำว่า “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN Community) เป็นการสร้างสังคมภูมิภาคให้พลเมืองของทั้งสิบรัฐสมาชิกอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างฉันท์มิตรในครอบครัวเดียวกัน หรือเป็นเพื่อนร่วมชุมชนคนหมู่บ้านเดียวกัน อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค ดำรงไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกีดกันอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก ทั้ง ๑๐ ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา^๕

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวในหนังสือ “ฉันและเธอ เราคืออาเซียน” มีเนื้อหาว่า อาเซียนตั้งเป้าหมายการเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางในสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน มีสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกในความเป็นหนึ่งเดียวกันของอาเซียนโดยมีความร่วมมือเฉพาะด้าน (Functional cooperation) ภายใต้ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนที่ครอบคลุมในหลายด้าน เช่น การศึกษา การพัฒนาเยาวชน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการสาธารณสุข เป็นต้น^๖

โจเซฟ เอส.จี. (Joseph S.G.) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ความรู้เบื้องต้นกลุ่มประเทศอาเซียน” ถึงวัตถุประสงค์ของรวมเป็นประชาคมอาเซียน ดังนี้ ๑. ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และการบริหาร ๒. ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ๓. ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจพัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค ๔. ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี ๕. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมด้านการศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ๖. เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนการปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม ๗. เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ^๗

วิทย์ บัณฑิตกุล ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “รู้จักประชาคมอาเซียน” ว่า กฎบัตรเสมือนเป็นกฎหมายข้อตกลงร่วมกัน จึงมีการเขียนอย่างละเอียดครอบคลุม นับตั้งแต่การเริ่มต้นบรรยายถึงพันธกิจที่มีร่วมกันแล้วแบ่งเป็นหมวด เช่น วัตถุประสงค์ของอาเซียนก่อเกิดขึ้นมาเพื่ออุดมการณ์อย่างใด

^๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการ, **แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

^๖ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, **ฉันและเธอ เราคืออาเซียน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ), หน้า ๑๔.

^๗ โจเซฟ เอส.จี.(Joseph S.G.), **ความรู้เบื้องต้นกลุ่มประเทศอาเซียน**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ส.เอเชียเพรส (๑๙๘๘) จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓.

หมวดการรับสมาชิกหรือแม้กระทั่งการจัดการประชุมในภาวะฉุกเฉินที่มีผลกระทบกับอาเซียน หรือ การระงับกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศก็มีกำหนดไว้ในกฎบัตรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน^๘

พัชรา โพธิ์กลาง ได้กล่าวใน หนังสือ “เราคืออาเซียน ประชาคมอาเซียน ” มีเนื้อความ ว่า คนไทยเคยดำรงตำแหน่งเลขาธิการอาเซียน ๒ คน คนแรกคือ นายแผน วรณเมธี อดีต ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ดำรงตำแหน่งระหว่างปี พ .ศ.๒๕๒๗ – ๒๕๒๙ คนที่สองคือ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ ดำรงตำแหน่งระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๕^๙

๑.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน

จตุพล ยงคร ได้กล่าว ไว้ในงานวิจัยเรื่อง “นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ ประเทศในประชาคมอาเซียน โดยใช้วิธีการศึกษาเปรียบเทียบเชิงสหวิทยาการของจอร์จ เบอร์เรเคย์ ” มีใจความว่า สมาคมประชาชาติแห่งตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มก่อตั้งเมื่อเดือนกรกฎาคม พ .ศ.๒๕๐๔ โดยมีราชอาณาจักรไทย สหพันธรัฐมาเลเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมอาสา (Association of South East Asia) ขึ้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการแสวงหาลู่ทางจัดตั้งองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจขึ้นในภูมิภาค “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดี ระหว่างกัน ในภูมิภาค ดำรงไว้ซึ่งสันติภาพเสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความ เจริญทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกีดกันอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ ๑๒ ในเดือน มกราคม พ .ศ.๒๕๕๐ ในเชบู สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ตกลงให้มีการจัดตั้งประชาคม อาเซียนให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นเป็นภายใน ค .ศ.๒๐๑๕ (พ .ศ.๒๕๕๘) รวมทั้งจัดโครงสร้างองค์กรของ อาเซียนเพื่อรองรับภารกิจและพันธกิจ ซึ่งเป็นที่มาของการนำหลักการนี้ไปร่างเป็น “กฎบัตร อาเซียน” ซึ่งทำหน้าที่เป็น “ธรรมนูญ” การบริหารปกครองกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ซึ่ง ผนึกกำลังเป็นหนึ่งเดียวกันดังปรากฏตามสโลแกนที่ว่า “สิบชาติ หนึ่งอาเซียน”^{๑๐}

ศิริวรรณ ไชยภักดี ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในการเลือกศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษาที่รองรับตลาดแรงงานในประชาคมอาเซียน ” มีใจความว่า ประชาคมอาเซียน คือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปณิญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ โดยสมาชิกผู้ก่อตั้งมี ๕ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์

^๘ วิทย์ บัณฑิตกุล, **รู้จักประชาคมอาเซียน** , พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทวีพรินท์ (๑๙๙๑) จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๔๙ - ๕๐.

^๙ พัชรา โพธิ์กลาง, **เราคืออาเซียน ประชาคมอาเซียน**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔.

^{๑๐} จตุพล ยงคร, “นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศในประชาคมอาเซียน โดยใช้วิธีการ ศึกษาเปรียบเทียบเชิงสหวิทยาการของจอร์จ เบอร์เรเคย์ ”, วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๔, หน้า ๔๓.

และไทย ซึ่งผู้แทนทั้ง ๕ ประเทศ ประกอบด้วย นายอาดัม มาลิก (รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย) ตุน อับดุล ราชัก บิน ฮุสเซน (รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหมและรัฐมนตรีกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติมาเลเซีย) นายนาซิโซ รามอส (รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์) นายเอส ราชารัตน์ม (รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์) และพันเอก(พิเศษ) ถนัด คอมันตร์(รัฐมนตรีต่างประเทศไทย)ในเวลาต่อมาได้มีประเทศต่างๆ เข้าเป็นสมาชิกเพิ่มเติมได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (เป็นสมาชิกเมื่อ ๗ มกราคม ๒๕๒๗) เวียดนาม (วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘) ลาวและพม่า(วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๐) และกัมพูชา(เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒) ตามลำดับ จากการรับกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิก ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวม ๑๐ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาเซียนก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ สัญลักษณ์ของอาเซียน คือ รูปวงข้าวสีเหลืองบนพื้นแดงล้อมรอบด้วยวงกลมสีขาวและสีน้ำเงิน วงข้าว ๑๐ ต้น หมายถึงประเทศสมาชิก ๑๐ ประเทศ สีเหลืองหมายถึงความเจริญรุ่งเรือง สีแดงหมายถึง ความกล้าหาญและการมีพลวัติ สีขาวหมายถึง ความบริสุทธิ์ และสีน้ำเงินหมายถึง สันติภาพและความมั่นคง^{๑๑}

เอกราช อะมะวัลย์ ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ช่างฝีมือทหารในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘” มีใจความว่า ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประกอบไปด้วย ๓ เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC ASEAN Political and Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC ASEAN Economic Community) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASCC ASEAN Socio-culture Community) สำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป้าหมายคือการรวมตลาดของ ๑๐ ประเทศสมาชิกเป็นตลาดเดียวและร่วมฐานผลิต ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ พิมพ์เขียว (Blue Print) ของการดำเนินการ ๔ ด้าน คือ การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก (กระทรวงการต่างประเทศ ประชาคมอาเซียน, ๒๕๕๔) ด้วยความหวังที่กลุ่มประเทศอาเซียน จะมีความเข้มแข็งและมีอำนาจการต่อรองที่เข้มแข็งกลุ่มหนึ่งของโลกในการก้าวไปเป็นประชาคมอาเซียนจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมพร้อมในทุกด้าน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีปัจจัยต่างๆที่จำเป็นต้องการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นการก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์^{๑๒}

อรรถธรณ สีลาวนิช ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “ความพร้อมของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์กับการเข้าสู่ตลาดแรงงานประชาคมอาเซียน ” มีใจความว่า การพัฒนาไปอย่างรวดเร็วของสังคม เศรษฐกิจในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบต่องานอาชีพในสังคมที่ต้องก้าวให้

^{๑๑} ศิริวรรณ ไชยภักดิ์, “แรงจูงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในการเลือกศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษา ที่รองรับตลาดแรงงานในประชาคมอาเซียน ”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕), หน้า ๙๕.

^{๑๒} เอกราช อะมะวัลย์, “การพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนช่างฝีมือทหารในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้น ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ โดยเฉพาะการรวมกลุ่มของประเทศต่างๆ เพื่อการต่อรองและรักษาผลประโยชน์ได้เกิดขึ้นมากมายหลายกลุ่มประเทศ อาทิ สหภาพยุโรป เป็นต้น และในกลุ่มภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังจะเข้าร่วมกลุ่มกันเพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ในอีก ๕ ปีข้างหน้าหรือใน พ.ศ.๒๕๕๘ ซึ่งจะส่งผลเกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี ตามเจตนารมณ์ของผู้นำอาเซียนที่ได้ประกาศไว้ภายใต้แถลงการณ์บาหลีฉบับที่ ๒ (Bali Concord II) เมื่อปี ๒๕๔๖^{๑๓}

จิราวรรณ โกช่วย ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทยไปกลุ่มประเทศอาเซียนบวกสาม ” ว่า ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงการแข่งขันในยุคโลกาวิวัฒน์ส่งผลให้ประเทศต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อช่วยให้สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางความร่วมมือต่างๆ อาทิเช่น กลุ่มผู้ค้าน้ำมัน กลุ่มความร่วมมือการค้าเสรีและกลุ่มความร่วมมือทางภูมิภาค เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงบทบาทเศรษฐกิจโลกส่งผลให้ภูมิภาคเอเชียเริ่มมีบทบาทมากยิ่งขึ้น ซึ่งกรอบความร่วมมืออาเซียนบวกสามเป็นกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม^๓ ประเทศ ได้แก่ จีน เกาหลี และญี่ปุ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยุควิฤตเศรษฐกิจของโลก ที่ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศต่างๆ เกิดความผันผวนทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ความต้องการสินค้าในตลาดโลกลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในตลาดส่งออกหลัก คือ สหรัฐอเมริกา มูลค่าการนำเข้าสินค้าถดถอยตามภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคอาเซียนที่เริ่มมีบทบาทในเศรษฐกิจโลก สถิติการส่งออกของประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนมีมูลค่าถึง ๖๖๑,๕๖๖ ล้านบาท มูลค่าการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น มีมูลค่า ๖๖๗,๗๔๗ ล้านบาท มูลค่าการส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา มีมูลค่า ๗๖๙,๗๗๔ ล้านบาท มูลค่าการส่งออกของประเทศไทยไปยังกลุ่มอาเซียนมีมูลค่ามาก^{๑๔}

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน ” ว่า ประเทศไทยเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งได้ร่วมก่อตั้งสมาคมอาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations – ASEAN) โดยปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ มีวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่ง คือ เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบของการฝึกอบรมและการวิจัยและส่งเสริมการศึกษา ทั้งนี้

^{๑๓} อรรถวรรณ สีสวานิช, “ความพร้อมของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์กับการเข้าสู่ตลาดแรงงานประชาคมอาเซียน ”, *วิทยานิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

^{๑๔} จิราวรรณ โกช่วย, “การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทยไปกลุ่มประเทศอาเซียนบวกสาม ”, *วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒), หน้า ๑.

รัฐบาลไทยภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดนโยบายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน นโยบายดังกล่าวจะเกิดขึ้นและประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ไทยจะต้องทำการศึกษาและติดตามความเคลื่อนไหวของการปฏิรูปการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนในเชิงเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการปฏิรูปการศึกษา และความร่วมมือระหว่างประเทศ และหาแนวทางบทบาทของไทยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการศึกษาของอาเซียนต่อไป^{๑๕}

จากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีการกล่าวถึงการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในปัจจุบันมีอย่างกว้างขวางทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีรูปแบบการนำเสนอความเป็นมาของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน วัตถุประสงค์ ของการ ก่อตั้ง และกรอบความร่วมมือเป็นหลัก ซึ่งในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น เป็นการศึกษาวิจัยประชาคมอาเซียน ในด้านการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และรูปแบบการศึกษาเปรียบเทียบ ของประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยยังไม่มีการศึกษาด้านศาสนาในประชาคมอาเซียน ซึ่งผู้วิจัยจะทำการศึกษาต่อไป

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เน้นการวิจัยเอกสารโดยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๖.๑ สรรวจเอกสารและรวบรวมข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งข้อมูลทั้งหมด ประกอบด้วยเอกสารงานวิจัย บทความ หนังสือ ตำรา บันทึก จากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

๑.๖.๒ เก็บรวบรวม จัดลำดับข้อมูลที่ค้นคว้าได้มาวิเคราะห์ อธิบายความ และแสดงเหตุผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ชัดเจนมากที่สุด

๑.๖.๓ สรุปและนำเสนอข้อมูล

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ทราบความเป็นมาของประชาคมอาเซียน

๑.๗.๒ ได้ทราบการเตรียมความพร้อมของพุทธศาสนิกชนไทยสู่ประชาคมอาเซียนในปัจจุบัน

๑.๗.๓ ได้ทราบผลการเตรียมความพร้อมของพุทธศาสนิกชนไทยสู่ประชาคมอาเซียนในปัจจุบัน

^{๑๕} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , “การวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๔๙), หน้า ๒.